

Becsei Vesszős György pokoljárása és különítése

A Garam parti, az egykori Bars vármegyében fekvő Zseliz (Želiezove) község XIV. században¹ épült gótikus templomát 1884-ben restaurálták. A munkálatok folyamán, a falakat borító mészréteget eltávolítva, középkori falfestményekre bukkantak.

A templom korábban a reformátusok kezére jutott, akik 1730-ig birtokolták. Az építmény egész belsőjét borító festmények lemeszelésére tehát jóval ezelőtt kerülhetett sor.² Két évszázad alatt az itt lappangó festmények teljesen feledésbe merültek. Ma a 14 faliképből mindössze három látható, a többi a visszavonuló német hadsereg megsemmisítette a templom felrobbantásával.³ A megmaradt képek közül az első hajó jobb oldalán látható, Szt. Norbertet és Szt. Mártont ábrázolja.⁴ A második a szentély keleti oldalán található és két részből áll: felül két angyal tartja Veronika kendőjét, míg alul valószínűleg Krisztus sírba helyezését kívánta ábrázolni a festő, a *Vir dolorum* (a fájdalomak férfi) minta szerint. A két rész közötti szövegszalagon „...HOC OPVS FECI CURAVIT PRO HONORE SS. CORPORIS” (...ezt a művet a Szent Test tiszteletére készítette) felirattöröredék olvasható; teljes mondat bizonyára a templom építtetőjének nevét tartalmazta, mely Zselizi Vesszős Tamás (esetleg János) volt.⁵ A harmadik kép ábrázolja az alább részletesen ismertetendő képet: Becsei Vesszős György különítéletét, mely igen ritka ikonográfiai típust képvisel.

A kép alján a halálos ágyán fekvő alak éppen most lehel ki lelkét, amit egy gyerekszerű figura jelképez (lásd a hátsó borítón lévő képet). Mondatszalgáján⁶ a „Nunc Christie morte, me salva, tua precor te” (Krisztusom, mentsen kínhalálod ára engem) könyörgés olvasható. A lábánál álló ördög azonban magának követeli a lelket: „Hanc animam peccato, quam Ninive, plenam nosco.” (Bűnnel rakott e lélek. Bűne, akár Ninivének.) Az őrangyal, mely a halott fejénél áll, így „szól”: „Hic si peccavit, nece pressa opem rogavit.” (Számos a vétke, de halódva segedelmet kéré.) Szűz Mária fiát kérleli: „Hanc, qui suxisisti, Fili, veniam precor isti.” (Fiam, ki ez emlőt szoptad, érte esdekel szavam.) Krisztus oldalsebére mutatván anyja meghallgatását kéri az Atyaistentől: „vulnera cerne pater, fac, quod rogat mea Mater.” (Sebeimre nézz Atyám, cselekedd mit kér Anyám.) Erre az Atyaisten: „Nati petito dabo, que vis, nulla tibi negabo.” (Szülöttem, mind megadom, mit kérsz meg nem tagadom.) Mandorlájának⁷ bal oldalán egy angyal áll: „Formea virtutum, vicus facit esse solutum.” (Isten kegyelmének ereje feloldja a vétket.) A jobb oldalán álló szent nő szövege: „Aspice, peccator, ubi Filius est mediator.” (Bűnös, tekintsed: Istan Fia jár közbe teérted.) A figura felett elmosódottan a „pro patre margarita filia in honorem patris,” (apjáért Margit leánya, az apja dicső emlékére) szöveg olvasható. Leopold Antal⁸ szerint ez azt is jelenti, hogy a figura Becsei Margit védőszentje, Szt. Margit lenne. E szöveg bevezető része annak az iratnak, amelyet a kép legalján, szalagra írva találunk: „hoc opus fecit depingere per Matheum,” (ezt a képet festette Máté által). A kettő együtt ad teljes értelmet, és azt jelenti, hogy a templom kifestését Becsei György kezdhette és a lánya fejezhette be – egyúttal emléket is állított apjának.⁹

¹ Püspöki Nagy Péter szerint 1353 és 1393 között, Vö.: Püspöki Nagy P.: Zseliz város címere. Bratislava, 1976. 83. old.

² Leopold A.: Vecsei György megítélés. A zselizi templom falfestményeinek magyarázata. Szépművészet II. 1941. 64. old.

³ Püski Nagy P.: i.m. 83. old.

⁴ Uo. 89. old.

⁵ Uo. 84. old.

⁶ A feliratok és fordításai Kardos T. (szerk.): Régi magyar drámai emlékek I. Budapest, 1960. 469. old. alapján. Eltérő olvasatok: Végh J.: Becsei Vesszős György különítése. (Egy ritka ikonográfiai típus magyarországi előfordulása.) In: Eszmetörténeti tanulmányok a magyar középkorról. Szerk.: Székely Gy., Bp. 1984. 373-385. old., és Szabó F.: Források kódexaink halál-szövegeihez. Irodalomtörténeti Közlemények, 1964. 689. old.

⁷ Mandorla alatt a középkori művészetben Krisztus vagy Mária egész alakját körülvevő, mandula alakú dicsőfény ábrázolását értjük.

⁸ Leopold A.: i.m. 66. old.

⁹ Uo.

De ki volt Becsei Vesszős György, e különítmélet főszereplője, akinek lelkéért az ördög jelentkezett?

A történeti korszakra vonatkozó összefoglaló művek¹⁰ személyét vagy nem említik vagy csak néhány szóval¹¹ írnak róla. Apja, Becsei Imre Károly Róbert Magyarországra jövelelekor rögtön annak szolgálatába állt, s a zavaros idők lehetőségeit kihasználván a király szervienseiből az ország egyik legvagyonosabb mágnása lett. A Képes Krónika szerint ő fejeztette le Zách Felicián Sebe nevű leányát, s Bars megye főispánja volt 1333-as, vagy 1334-es haláláig. Ezután fiai, a Töttösnek nevezett István és a Vesszősnek nevezett György közösen viselték a lévai várnagy és a Bars megye főispánja címeit. Néhány év múlva a királyi testőrgárda tagjai lesznek, majd Töttös 1342-től, Vesszős pedig 1347-től viseli a királyi főajtónálló mester méltóságot, mellyel a királyi tanács tagjaivá lettek. Több más cím megszerzése mellett ekkor jutottak Zseliz és másik két falu birtokába – Nagy Lajos királlyal történt birtokcsere következtében, és harmadik testvérükkel, Tövises Tamással együtt ezt tekintették családjuk székhelyének, noha Budán laktak. Az 1335-ös osztozkodás során e falu Vesszős György örökbirtokának része lett, uradalmi központtá vált és maradt legkiválóbb fiai, János és Tamás alatt is.

Becsei Vesszős György volt az, aki Nagy Lajos első nápolyi hadjáratában lefejezte Durazói Károlyt, és akit a király kinevezett a megszállt Apulia kormányzójának. Itt – mint bevalótt – kétszázötven ártatlan embert ölt és öletett meg. Ezek után állítólag Compostellában, majd az írországi Szt. Patrik purgatóriumába (barlangjába) zárandokolt bűnei feloldozását keresvén, és 1364-ben hunyt el.

Toldy Ferenc tanulmánya¹² nyomán Becsei Vesszős Györgyöt szokás azonosítani egy bécsi és egy melki kódex György vitézével. Ezekből a legendákból¹³ tudható, hogy apja Crisapan ispán, magyar mágnás, katona és báró. A fentiekben láttuk, hogy Becsei Imre valóban főúr volt. Közismertségéből következően a legenda szerzője kénytelen elhallgatni a vezetékneveket; következetesen csak keresztnéveket említ. Chrysophanos annyit jelent: „aranyban tündöklő”, azaz dúsgazdag. A szövegek második értelmezhető adata az, hogy részt vesz Nagy Lajos hadjáratában, Apulia kapitánya, több vár és város várnagya lesz. Egy oklevél igazolja távollétét és a Névtelen Minorita Krónikája név szerint említi: „...a király úr a durazói herceget egy katonája, Becsei Imre fia Vesszős által [1348] január hó huszonharmadikán lefejeztette...” Említi azt is a legenda, hogy legifjabb testvére István volt – ezt egyébként okleveles adatok is alátámasztják. Az egyetlen ellentmondásnak a szöveg életkor adata tűnik. A legenda szerint György vitéz 24 éves volt 1353-ban, mely szám minden bizonnyal képletesen értendő. A szöveg egy másik fejezetében Mihály arkangyal 33 éves, így a bűnös vitézt szükségképp fiatalabbnak kell leírni mivel az évek számával ekkor az erkölcsi tökéletességet is kifejezték. Valójában Vesszős György már 40-45 éves lehetett, hiszen apja halála (1333/1334) után már jelentős pozíciókat töltött be.

Az azonosítás talán a freskó felől is bizonyítható. Mielőtt azonban erre sor kerülne, ismerkedjünk meg György lovag útjával.

Miután spanyolországi zárandoklata nem hozta meg az áhított lelki megnyugvást, átkelt Írországba, hogy Szt. Patrik barlangjába alászálljon. Erről az írek püspöke sem tudta lebeszélni. Tizenöt napot böjt és imádkozás után, az angol király és udvara jelenlétében bocsátották be a barlangba. Ottani látomásait 29 fejezetben foglalta össze az említett bécsi

¹⁰ Szalay L.: Magyarország története II. Pest, 1862.²; Hóman B.-Szekfü Gy.: Magyar történet II. Budapest, 1936.; Diimnerth D.: Az Anjou-ház nyomában. Budapest, 1982.; Jászay M.: Párhuzamok és kereszteződés. A magyar-olasz kapcsolatok történetéből. Budapest, 1982.; Bertényi I.: Magyarország az Anjouk korában. Budapest, 1987. (Utóbbi a freskó reprodukcióját közli a 165. lapon.)

¹¹ Bellér B.: Magyarok Nápolyban. Budapest, 1986. 102. old.; Bertényi I.: Nagy Lajos király. Budapest, 1989. 75. old. - A legrészletesebben: Dercsényi D.: Nagy Lajos kora. Budapest, é.n. [1941] 72 sk.; Rövid összefoglalás: Z[olnay] L.: Néhai budai nemesurak a pokolban. Budapest, 1968/7. 40. old.; V. Kovács Sándor: Magyar pokoljárók. Egy fejezet lovagi irodalmunk történetéből. In: Tar Lőrinc pokoljárása. Középkori magyar víziók. (Magyar Ritkaságok.) Bp., 1985. 7. skk., különösen 16. skk.

¹² Toldi F. Egy XIV. századbeli magyar vezeklő Irlandban sz. Petrik purgatóriumában. Századok, 1871. 229-247. old.

¹³ A szempontok és érvek Püspöki Nagy P.: i.m. 84. skk. alapján.

kódex. Látomásai során „ördögök kísérték Györgyöt útjában, majd rettentő bestyék alakjában, majd lovasok és lovak, majd nők, kereskedők, ismét kígyók, barátok, papok, sőt atyja és három férfi testvére alakjában (legifjabb öccse, István nevét innen tudjuk meg), kik mind hitének megtagadására igyekeztek bírni; ismét egy kedves barátnéja képében kísérti az ördög, hogy [ott]honn hagyott ékszerai és drága ruháival pompázva készüljön a Paradicsom látogatására: ő ellent áll e csábításnak is, s isten segédelmével sértetlen áthatol egy lángoló kerkő-tavon, egy égő házon, kimenekszik egy bűdös kútból, s a poklon is veszély nélkül keresztülmenvén, egy szép ifjú csatlakozik hozzá, ki nem más mint sz. Mihály arkangyal, ki a Purgatóriumon, s végre a paradicsomon is átvezetvén őt, s őt a jövődő élet minden titkaiba avatván, különféle világi fejedelmeknél teljesítendő követségekkel bízza meg. [...] Végre a XXIX., azaz az utolsó fejezetben kivezetetése beszéltetik el Petrik barlangjából [...] Az egész gyülekezetet nagy csodálkozás és meghatottság fogta el, megrohan-ták őt, mindenki egy darabkát vágott és tépett le ruhájából erekyélül, mások hajának estek, s ha a király közbe nem lép, szegény György vitézt a nagy kegyelet ugyancsak megkopasztotta volna.”¹⁴

A túlvilági utazás egyik részlete¹⁵ azért érdemel különös figyelmet, mert a zselizi freskó előképét láthatjuk benne. György lovag utolsó kérése Mihály arkangyalhoz az volt, hogy anyja lelke üdvözüljön. Az arkangyal meg is ígéri a közbenjárását Szűz Mária előtt. A falkép ábrázolásához Becsei Vesszős György leánya Margit valószínűleg úgy akart eljárni apjával kapcsolatban, ahogy ő az édesanyja esetében tette. György vitéz minden bizonnyal elmondta látomásait Margitnak – ha elmondta a pokoljárását megíró ágostonrendi szerzetesnek is. Megjegyzendő azonban, hogy természetesen nem egyértelmű azon szövegrészek kiválogatása, melyek a lejegyző sajátjai. Így vannak olyanok, akik nem fogadják el Becsei Vesszős és Krizsáfán fia György azonosítását.¹⁶ Nem lehet célunk egyértelmű állásfoglalás az azonosítás mellett vagy ellen, noha az elbeszélő forrás és a kép eszmetörténeti hátterének alább vázolt azonosság az előbbi sejteti.

Itt kell megemlítenünk még két magyar pokoljárót, akik megjárták Szt. Patrik barlangját. Egyikük valójában nem is magyar: Malatesta Ungarus Arimino olasz volt, csupán Nagy Lajos iránti tiszteletből vette fel a „magyar” nevet, mert királyunk ütötte lovaggá.¹⁷ Tar Lőrinc azonban magyar volt, s az ő utazása vált a legnevezetesebbé, mivel megénekelte Tinódi is, és ez alapján Arany János Toldi-trilógiájába is bekerült. Az indíttatása teljesen más: őt a másvilági életben való kételkedése vitte a zarándoklatra. Ő látta meg azt a tüzes kád-fürdőt is a pokolban, melyet Zsigmond királynak készítettek elő. A király ezt meghallván annyira megrémült, hogy rögtön elzálogosított 13 szépassági várost, hogy a szerzett pénzből megépítse Szt. Zsigmond budai templomát.¹⁸

A zselizi freskó középkori szemléleti előtt minden bizonnyal nyilvánvaló volt a mondani-való, akkor is, ha nem tudták elolvasni és megérteni a latin nyelvű feliratokat. A gondolat elterjedtségét jelzi, hogy a legutóbbi évtizedekben is bejegyeztek két olyan imádságot, melyek a festmény gondolatvilágához közel állnak.¹⁹

A festmény szövegei rokonok a középkor moralizáló színdarabjaival, leginkább a Bod-kódexben található, 1520 után keletkezett *Vetélkedés a lélekért* című dialógussal.²⁰ Az ábrázolás lehet a bizonyíték arra, hogy eljutott és elterjedt Magyarországon e típus.

¹⁴ A teljes szöveg mai magyar nyelven Bellus Ibolya fordításában: Krizsáfán fia György látomásai. In: Tar Lőrinc pokoljárása. Középkori magyar víziók. (Magyar Ritkaságok.) Bp., 1985. 37. skk.; mi itt *Toldy F.* régies ízü összefoglalását idéztük betűhíven (i.m.: 237-245. old.)

¹⁵ *Toldy F.*: i.m.: 245. old. 17. jegyzet, magyar fordítása: *Püspöki Nagy P.*: i.m. 87. old.

¹⁶ Már *Toldy F.* utal tanulmánya végén arra, hogy volt olyan, aki György vitézt Nagy Lajos király által Olaszországban fogadott zsoldosnak vélte; más szerint az egész legenda költött (i.m. 245. sk.) Legutóbb *Marosi Ernő* Dercsényi i.m.-nek reprint kiadásához írt előszóban vélekedett úgy, hogy „...Krizsáfán fia Györgynek a zselizi freskón szereplő Vesszős Györggyel való azonosítása nem helytálló.” (X. lap.)

¹⁷ *Szerb A.*: Magyarok a Pokolban. [1939] In: A varázsló eltöri pálcáját. Budapest, 1961. 466-471. old.

¹⁸ Uo. és *Santarcangeli, P.*: „Pokolra kell annak menni...” Költők pokoljárása. Budapest, 1980. Tar Lőrinc: 100. skk.; a szöveg kiadása: Tar Lőrinc... i.m. 219. skk.

¹⁹ *Erdélyi Zs.*: Hegyet hágék, lőtöt lépék. Archaikus népi imádságok. Budapest, 1976. 205. és 206. sz. (606-614. old.) Feltűnő, hogy a gyűjtés helyszínei: Hasznos (Nógrád m.), illetve Vilke (Losonc vidéke) milyen közel esnek Zselizhez.

²⁰ Régi magyar drámai emlékek I., 464. skk.

Szabó Flóris megtalálta a zselizi beszédszalagok valószínű forrását is egy bécsi kódexben található versben.²¹ A bécsi szöveg szereplőinek kétsoros felszólalásaiból a freskó feliratai két kivétellel mindig az első sort hozzák kisebb változtatásokkal. A szent nő szövegének nincs megfelelője – talán bizonyíték arra, hogy az állítató mindenképp szerette volna védőszentjét – s ezáltal némiképp önmagát is²² – megörökíttetni. Részben a bécsi szöveg alapján Szabó Flóris az első sor javítását is ajánlja. („Hanc animam poscco, Quam Crimine plenam nosco.”)²³ Azt, hogy a középkori színjátékok ihletésében született a freskó, már Berkovits Ilona felismerte.²⁴ Szerinte ezt alátámasztja a szereplők színpadias elhelyezkedése és a szabályos hexameterekben, kifejezetten dialogizáló formában írott latin feliratok. Egy krakkói és egy felső-rajnai miniatúra szövegei²⁵ is csak néhány szóban térnek el a zselizi freskó mondatszalagjaitól; ugyanakkor képi ábrázolásai különböznek. Valószínűleg arról van szó, hogy az egyházi megrendelő a középkori szokásoknak megfelelően megadta a szöveget, a festő önállósága a képi kompozíció terén lehetett.²⁶

Bár a zselizi különítmélet Magyarországon egyedülálló, néhány párhuzama a korabeli Európából összegyűjthető:²⁷ például a Nengot-epitáfim a frankföldi Heilsbronnból, 1370-ből; a fent említett krakkói miniatúra; egy erősen sérült freskó, melynek már feliratai sem látszanak, szintén Krakkóból a Szt. Katalin-templom melletti kerengőben; egy (szintén már említett) felső rajnai miniatúra az 1410-es évekből; és végül az 1418-1420 között keletkezett *Heures dites de Rohan* című kézirat egy jelenete: Isten dialógusa a halottal (de itt elmarad a közbenjárás).

A zselizi freskónak Lepold Antal adta a különítmélet címet, mely a művészettörténetben nem ismert kifejezés, annál inkább a dogmatikában. Az egyházi hagyomány beszél különítmeletről, annak ellenére, hogy a Szentírás erről nem szól szó szerint. A különítméletben mindenki egyénileg ad számot életéről, s az ítéletben azonnal elnyeri büntetését. Mint hit-tételt soha nem mondta ki a katolikus egyház, de a tanításában szerepel. Dogmatikailag a különítméletet és az utolsó ítéletet dinamikus összefüggésben kell szemlélnünk.²⁸ Végh János volt az, aki a freskó eszmétörténeti hátterét megpróbálta rekonstruálni.²⁹ Aquinoi Szt. Tamás alapján a XIII. század második felében elterjedt az a nézet, hogy érdemeinket a földön kell elérnünk, s a végső döntésnek halálunk után be kell következnie. Később XII. János pápa (1316-1334) prédikációiban azt fejtette, hogy a tisztító tűzben meg lehet szabadulni a bűnöktől, és megállapította, hogy még a szentek sem látták meg színről színre Istent, nem jutnak el a „visio beatifica”-ig, csak az utolsó ítélet után. A pápa elsősorban Szt. Ágostonra és Szt. Bernátra hivatkozott. Véleményét „opinio”-ként, tehát nem hittételként fogalmazta meg. A „visio beatifica”-ról a pápa disputatiókat is rendezett, melyek során igazi nézet-különbségek kristályosodtak ki. A viták politikai színezetet is nyertek: a pápa ellenfelei a császárpártiak és egyes ferences irányzatok, melyek a szegénységvitából kifolyólag is a pápa ellen voltak, eretnkséggel vádolták az egyház fejét. A perek és fellebbezések, kiközösítések és eretnekké nyilvánítások nem tudták a problémát megoldani; végül a pápa halálos ágyán vissza is vonta vélekedéseit a „visio beatifica”-val kapcsolatban. A nagy felzúdulás ellenére a probléma a teológusok és politikusok ügye maradt, a hívők nagy része nem is tudott, vagy nem vett róla tudomást.

Kézenfekvő azonban, hogy ezekkel az eseményekkel magyarázzuk a zselizi és a hozzá igen hasonló ábrázolások feltűnését a XIV-XV. század fordulóján. E képtípus egy – igaz kissé megkésett – állásfoglalás XXII. János pápa ellenében. Ezért rövid ideig is volt „divatban”, ez egyik oka ritkaságának.

²¹ Szabó F.: i.m. 689. old.

²² Lopold A. hívja fel a figyelmet arra az érdekes, de természetesen nem bizonyító erejű falubeli hagyományra, miszerint az egyik szent Becsei Margit arcvonásait viseli.

²³ Szabó F.: i.m. 32. jegyzet.

²⁴ Berkovits I.: *Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei*. Századok, 1954. 691. old.

²⁵ Idézi: Végh J.: i.m., 34. jegyzet.

²⁶ Uo. 384. old.

²⁷ Uo. 387.; és Radocsay D.: *Falképek a középkori Magyarországon*. Budapest, 1977. 17. old.

²⁸ Gál F.: *Dogmatika II.* Budapest, 1990. 228-230. old.

²⁹ Végh J.: i.m. 375-382. old.

A zselizi freskó, és egyúttal a középkori vallásos gondolkodás lényeges eleme Mária közbenjárása. Minden egyházi irányzat és szerzetesrend – még a flagellások is – beépítik eszmerendjükbe a Szent Szűz emiatt való különleges tiszteletét. Nem egy legendában Mária az utolsó pillanatban ragadja ki a halottat az ördögök kezeiből. A zselizi Mária szöveg (*Fiam, ki ez emlőt szoptad, érte esdekel szavam*) és az ábrázolás (a mellére mutató Mária) jellegzetes: mindig előfordul, ha Máriát, mint közbenjárót láttatják. Úgy mutat mellére, mint ahogy Krisztus seibeire, hogy az Atya haragját elfordítsa a bűnös emberiségről.³⁰

Becsei Vesszős György halálát és különíteletét ábrázoló freskó így vethet fényt egy lovag földesúr életére, megvilágítván jellemét, erkölcsét. A festmény egyúttal emléke a kibontakozó új vallásosságnak is, melynek középpontjában a miszticizmus, az ereklyék tisztelete, a zarándoklatok állnak. A korábbi skolasztikus filozofálás helyett Krisztus szenvedése és teremtményeinek szeretete áll a középpontban.³¹

Lengvári István

Pályázati felhívás

A Magyar Nemzeti Múzeum, a Honismereti Szövetség és megyei egyesületei, valamint a Múzeumok Megyei Igazgatóságai

helytörténeti pályázatot hirdetnek

nem hivatásos történészek számára ifjúsági (14-20 év) és felnőtt (21. évtől) kategóriában.

Pályázni lehet Magyarország és a Kárpát-medence történetét felölelő, bármely helytörténeti témát feldolgozó munkával, amely a pályázat beküldésének időpontjáig nyomtatásban még nem jelent meg, és más országos pályázaton nem szerepelt.

A pályázaton **kiemelt témaként** ajánljuk feldolgozásra:

- Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékei, hagyományai (emléktáblák, szobrok állításának története, hozzáfűződő megemlékezések, helyi eseményei a szájhagyományban stb.);
- a szabadságharcban részt vett helyi személyek életútja.

Pályázni lehet még bármely más szabadon választott helytörténeti témával, mely Magyarország és a határon túli magyarok területek (elsősorban XX. század) ipar, gazdaság-, művelődés-, politika- és egyháztörténetét dolgozza fel.

Nem pályázhatnak múzeumok, illetve tudományos intézmények munkatársai és olyan kutatók, akik a történelem valamely korszakával hivatásszerűen foglalkoznak.

A pályázatot 1997. december 31-ig a múzeumok megyei igazgatóságához, illetve a budapesti pályázóknak a Budapesti Történeti Múzeumhoz, vagy 1998. január 31-ig a Magyar Nemzeti Múzeum Legújabbkori Adattárához (1014 Budapest, Budavári Palota „A” épület / 1250 Budapest, Pf. 23.) kell beküldeni 2 példányban.

A pályázatot legalább 20 gépelt oldalon (vagy ennek megfelelő kézirással), jegyzetekkel ellátva kell elkészíteni.

A pályázatra mind felnőtt, mind ifjúsági kategóriában elfogadunk egyéni és csoportos munkákat is. Egy pályázó több pályamunkát is beküldhet.

A pályázat díjai:

Felnőtt kategóriában: I. díj: 30 000,- Ft, II. díj: 25 000,- Ft, III. díj: 20 000,- Ft.

Ifjúsági kategóriában: I. díj: 15 000,- Ft, II. díj: 10 000,- Ft, III. díj: 5 000,- Ft.

A díjazásban nem részesült, de a színvonalas dolgozatokat a bíráló bizottság döntése alapján tárgyjutalomban, vagy dícséretben részesíti. Az elismerésben részesült dolgozatokat a Nemzeti Múzeum Legújabbkori Adattárában megőrizzük.

A bíráló bizottság a rendelkezésre álló anyagi eszközök keretei között a fentiekől eltérhet.

Eredményhirdetés: 1998 júliusában (A pályázat eredményéről egyéni értesítést csak a díjazottak kapnak.)

³⁰ Seibert, J. (szerk.): A keresztény művészet lexikona. Budapest, 1986. 226. old.

³¹ Ezúton is köszönöm dr. Petneki Áron egyetemi tanárnak, hogy a témát feldolgozásra ajánlotta, és a dolgozat elkészítéséhez segítségemre volt.